

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการขยายพันธุ์พืช

การขยายพันธุ์พืช หมายถึง การเพิ่ม ปริมาณต้นที่มีอยู่ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้พืชดำรงสายพันธุ์นั้นไว้ไม่ให้สูญพันธุ์ และรักษาลักษณะประจำพันธุ์ที่มีอยู่ในพืชนั้น ๆ ให้คงอยู่

ประเภทการขยายพันธุ์พืช

แบบใช้เพศ

แบบไม่ใช้เพศ

ผสมเกสร

ส่วนต้น

การเพาะเมล็ด

อาศัยรากจากตัวเอง

อาศัยรากจากต้นอื่น

การตอนกิ่ง

การทาบกิ่ง

การปักชำ

การติดตา

การแบ่ง และ แยกส่วน

การต่อกิ่ง

การจำแนกประเภทของการขยายพันธุ์พืช

การขยายพันธุ์พืชสามารถทำได้หลายวิธี แต่โดยทั่วไปจำแนกออกได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การขยายพันธุ์พืชโดยใช้เพศ และการขยายพันธุ์พืชโดยไม่ใช้เพศ

การขยายพันธุ์พืชโดยใช้เพศ หมายถึง การขยายพันธุ์พืชด้วยเมล็ดที่เกิดจากการผสมเกสรระหว่างเกสรตัวผู้กับเกสรตัวเมีย เมื่อนำเมล็ดไปเพาะก็จะได้ต้นกล้าหรือเบ็ยนิยมใช้กับพืชล้มลุก กิ่งล้มลุก และอื่นๆ

การขยายพันธุ์พืชโดยไม่ใช้เพศ หมายถึง การขยายพันธุ์พืชโดยใช้ส่วนต่างๆ ของพืชอันได้แก่ ราก หน่อ ใบ ลำต้น กิ่ง และเมล็ด ที่ไม่ได้เกิดจากการผสมเกสร ได้แก่ การตอน การปักชำ การติดตา การแบ่งและแยก การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เป็นต้น

ชนิดของพืชกับวิธีการขยายพันธุ์ที่เหมาะสม

1. การเพาะเมล็ด นิยมใช้กับพืชต่อไปนี้

1.1 ไม้ผล เช่น มะม่วง มะขาม ทูเรียน ขนุน ฯลฯ โดยเพาะเมล็ดเพื่อใช้เป็นต้นตอในการติดตาต่อกิ่ง

1.2 ไม้ดอกล้มลุก เช่น ดาวเรือง ทานตะวัน ชัลเวีย หงอนไก่ พิทูเนีย บานไม่รู้โรย ฯ

ชัลเวีย

พิทูเนีย

บานไม่รู้โรย

1.3 ไม้ประดับ เช่น ปาล์มชนิดต่างๆ

ปาล์มแกวซ์

ปาล์มตาลฟ้า

หมากเหลือง

ปาล์มพัดจีบ

หมากเจียว

ปาล์มไผ่

ปาล์มปรงญี่ปุ่น

ปาล์มขวด

1.4 พืชผัก เช่น คื่นช่าย กะหล่ำดอก ผักชี ผักกาด ฯลฯ

1.5 พืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ยาสูบ ถั่ว ปอ ฯลฯ

1.6 ไม้ป่า เช่น สัก หางนกยูงฝรั่ง ประดู่ คุณ นนทรี ฯลฯ

2. การปักชำ นิยมใช้กับพืชต่อไปนี้

2.1 ไม้ดอก เช่น การปักชำกิ่งกุหลาบ เฟื่องฟ้า เยอร์บีรา ผกากรอง ฯลฯ

2.2 ไม้ประดับ เช่น การปักชำกิ่งเล็บครุฑ โกสน สนชนิดต่างๆ ลิ้นมังกร

วาสนา ฯลฯ

2.3 พืชผัก เช่น การปักชำกิ่งชะอม ผักหวาน

2.4 ไม้ผล เช่น การปักชำรากสาเก ฯลฯ

2.5 พืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ฯลฯ

ต้นวาสนา

3. การตอน นิยมใช้กับพืชต่อไปนี้

3.1 ไม้ดอก เช่น กุหลาบ ชบา ยี่โถ ลั่นทม เข็ม ฯลฯ

3.2 ไม้ประดับ เช่น โกสน พันธุ์ไม้ตระกูลชอง หลิว

แปรงล้างขวดหรือหลิวดอก ไทร ยางอินเดีย สนชนิดต่างๆ ฯลฯ

3.3 ไม้ผล เช่น ชมพู่ ฝรั่ง ละมุด เงาะ ลำไย ลิ้นจี่ ฯลฯ

ต้นยี่โถ

4. การติดตาม นิยมใช้กับพืชต่อไปนี้

4.1 ไม้ดอก เช่น กุหลาบ

4.2 ไม้ผล เช่น พืชตระกูลส้ม มะม่วง พุทรา ทูเรียน ขนุน

4.3 พืชอื่นๆ เช่น หม่อน ยางพารา

5. การทำบกิ่ง ส่วนมากนิยมใช้กับการขยายพันธุ์ไม้ผลต่อไปนี้ เช่น มะม่วง มะขาม ขนุน ทูเรียน พุทรา

7. การแบ่งและการแยก นิยมใช้กับพืชต่อไปนี้

7.1 ไม้ดอก เช่น ช่อกลิ่น แกลดิโอลัส ว่านสีทศ บัวสวรรค์

7.2 ไม้ผล เช่น สับปะรด

7.3 พืชผัก เช่น มันฝรั่ง ผือก ขิง ข่า กระชาย

ว่านสีทศ

ประโยชน์ของการขยายพันธุ์พืช

1. ทำให้พืชดำรงสายพันธุ์เอาไว้ได้ เป็นการช่วยรักษาพืชไม่ให้สูญพันธุ์
2. ทำให้เกิดพันธุ์ใหม่ ๆ ที่ดีขึ้น
3. ทำให้เกิดรายได้หรือเป็นอาชีพโดยตรง เช่น ร้านจำหน่ายพันธุ์ไม้
เนสเซอร์ต้นไม้ ต้นกล้าต่าง ๆ
4. ช่วยให้เราเรามีจิตใจสงบ เยือกเย็น
5. ช่วยให้ได้ต้นพืชที่มีคุณลักษณะที่ดีตรงกับความต้องการ ดังนี้
 - 5.1 ได้พันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคแมลงได้ดี
 - 5.2 ได้พันธุ์ที่มีลักษณะแปลกใหม่แตกต่างไปจากพันธุ์เดิม
 - 5.3 ได้พันธุ์พืชที่ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์เดิม
6. ได้จำนวนต้นและจำนวนพันธุ์เพิ่มขึ้น
7. ช่วยลดต้นทุนการผลิต ประหยัดค่าใช้จ่ายโดยที่ไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายซื้อพันธุ์มาปลูก

ความสำคัญของการขยายพันธุ์พืช

- 1. ต่อมนุษย์** การเพิ่มจำนวนต้นไม้ เป็นการเพิ่มแหล่งปัจจัย 4 สำหรับมนุษย์ โดยทางตรง และทางอ้อมทำให้มนุษย์มีอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและ ยารักษาโรค
- 2. ต่อประเทศ** การเพิ่มจำนวนต้นไม้ ทำให้เกิดอาชีพต่าง ๆ มากมาย
- 3. ต่ออาชีพ** ทำให้เกิดอาชีพ นอกจากนั้นยังเป็นการเพิ่มปริมาณอาหารให้ คนสัตว์และมนุษย์เราเพิ่มขึ้น
- 4. ต่อสิ่งแวดล้อม** การเพิ่มจำนวนต้นไม้ ย่อมทำให้เกิดความร่มรื่นเป็นที่ ยึด เกาะดินไม่ให้เกิดการพังทลายของหน้าดิน เป็นแหล่งทรัพยากรอันมีค่า ทำให้อากาศบริสุทธิ์ ฯลฯ
- 5. ต่อทรัพยากรธรรมชาติ** ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด เกิด คุณค่า มากยิ่งขึ้น เช่นที่ดินว่างเปล่า เมื่อปลูกพืช ก็ทำให้ที่ดินนั้นมีคุณค่ามาก ยิ่งกว่าปล่อยให้ ว่างเปล่า ๆ

คุณสมบัติของผู้ที่จะขยายพันธุ์พืชได้สำเร็จ

- 1. ต้องมีความรู้ในวิชาพฤกษศาสตร์** พืชสวน พันธุศาสตร์เป็นอย่างดี เพราะวิชาดังกล่าวจะช่วยทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสรีระภายในต้นพืช ซึ่งจะมีผลต่อการขยายพันธุ์พืชด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้ได้ผลตามที่ต้องการ
- 2. รู้ชนิดของพืชและวิธีการขยายพันธุ์** ที่เหมาะสมกับพืชชนิดนั้น ๆ
- 3. ต้องมีศิลป์ในการขยายพันธุ์พืช** กล่าวคือ มีความสามารถในการขยายพันธุ์ และมีจินตนาการในการคิดค้นที่จะนำพืชมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้พืชที่มีลักษณะแปลก หรือทำให้พืชสามารถเจริญเติบโตอยู่บนต้นเดียวกันได้ทั้งที่เป็นพืชที่ต่างชนิดต่างพันธุ์กัน
- 4. ต้องมีใจรักในงานที่ทำ** มีความใส่ใจ ดูแล บำรุงรักษาอยู่อย่างสม่ำเสมอ
- 5. มีความขยัน มุ่งมั่น** พัฒนางานและศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

ภาพงานแสดงสินค้าทาง
การเกษตร

